

Výskyt černého kašle překonal loňské maximum téměř trojnásobně. Zapomínat na přeočkování se nevyplácí

Za prvních deset měsíců roku 2014 zaznamenali pracovníci Státního zdravotního ústavu (SZÚ) v Praze 2188 hlášených případů černého kašle. Oproti loňskému roku, který byl doposud považován v tomto ohledu za rekordní, se jedná o více než 2,5násobný nárůst. Studie provedená v České republice navíc ukazuje na enormní podhlášenost této nemoci v dospělé populaci. Černý kašel se přenáší kapénkovou infekcí a způsobuje záchvaty kašle. Novorozence a pacienty s nemocemi dýchacího ústrojí dokonce ohrožuje na životě. „*Prodělání nemoci i očkování poskytují jen časově omezenou ochranu. Proti nemoci je proto potřeba se pravidelně přeočkovávat,*“ upozorňují odborníci na problém v prevenci této vysoce infekční nemoci.

Letos u nás nejčastěji onemocněli teenageři ve věku 15 až 19 let, stoupá i počet hlášených nemocných ve věku budoucích rodičů (starších 20 let), mezi dětmi nejčastěji onemocní kojenci do 4 měsíců věku. Právě pro očkováním ještě nechráněné novorozence představuje černý kašel největší zdravotní riziko. Až tři čtvrtiny dětí ve věku do 12 měsíců života musí být s diagnostikovanou nemocí hospitalizováno. V České republice byly zaznamenány 4 případy úmrtí nejmenších, dosud neočkovaných dětí v souvislosti s pertusí (v roce 2005, 2007, 2008 a 2009). Ve všech případech se děti nakazily přímo od členů rodiny.

Velké zdravotní komplikace způsobuje černý kašel i pacientům s astmatem či chronickou obstrukční plicní nemocí, jejichž dlouhodobě zatížený organismus si s akutním nástupem černého kašle nemusí poradit.

Přestože vakcinace představuje nejspolehlivější prevenci, poskytuje ochranu pouze na 3 až 12 let. Pro přetrvávající protekci je tedy nezbytné se pravidelně přeočkovávat, ani prodělání nemoci totiž nezaručí celoživotní ochranu proti černému kašli. Podle očkovacího kalendáře se v České republice proti černému kašli očkovaly pouze děti v rámci hexavakcíny – čtyřmi dávkami a pak přeočkovávaly v pěti letech. A právě kvůli vysokému počtu nemocných dětí ve věku kolem 11 let, se v roce 2009 navíc zavedlo plošné přeočkování pro 11leté děti, které navazuje na ochranu získanou hexavakcínou a prodlužuje ji. V dospělosti si pravidelné přeočkování musí hlídat každý sám.

Nejnovější studie provedená pod vedením prof. Romana Chlíba však poukazuje na to, že právě u dospělé populace zaznamenáváme vysokou podhlášenost tohoto onemocnění. Přítomnost protilátek proti pertusi byla studována na vzorku 2 000 dospělých. Cílem studie bylo identifikovat osoby s nediodagnostikovaným černým kašlem v průběhu posledních dvanácti měsíců. Výsledky studie ukazují, že počty nemocných v dospělé populaci mohou být 200násobně vyšší, než se domníváme. U dospělých se totiž vlivem očkování z dětství nebo proděláním nemoci může černý kašel projevit v mírnější podobě – bez záchvatů kokrhavého kašle a dalších komplikací, proto nevyhledají při mírných potížích lékaře. Neléčený jedinec se nevědomky stává přenašečem nemoci až po dobu jednoho měsíce a představuje velké riziko zejména pro ještě neočkované děti.

„Při podezření na černý kašel je třeba co nejdříve pacienta vyšetřit a odebrat vzorky na laboratorní potvrzení černého kašle“ vysvětluje Mgr. Jana Zavadilová, vedoucí Národní referenční laboratoře pro pertusi a difterii SZÚ. Jak se onemocnění vyšetřuje, když mají lidé podezření na černý kašel, radí také web Státního zdravotního ústavu. Zároveň informuje odborníky a pacienty, jak postupovat při laboratorní diagnostice onemocnění. Více informací naleznete [zde](#).

Návrat černého kašle a jeho zvyšující se výskyt zaznamenávají i okolní státy nebo USA. Odborníci se snaží najít odpověď a reagovat na tento trend. Hlavním cílem je ochrana lidského zdraví, zvláště pozorně se řeší otázka novorozenců. Celosvětově narůstá v souvislosti s černým kašlem nemocnost a úmrtnost nejmenších dětí do 12 měsíců věku. Tzv. ochranná strategie (cocoon strategy)¹, kdy se nechávají očkovat dospělí, aby zajistili bezpečnost novorozence ve svém okolí, výrazně pomáhá snížit nemocnost nejmenších dětí na černý kašel.

¹ **Cocoon strategie** představuje očkování proti černému kašli zaměřené na nejbližší okolí dítěte, tedy rodiče (maminky před otěhotněním nebo po porodu), prarodiče a dále na všechny osoby, které přijdou do styku s dítětem během prvního roku života.

„Těší mě, že ochranná strategie funguje a daří se snižovat počet dětí nemocných černým kašlem. V některých zemích, jako např. USA², Kanadě a Velké Británii, dokonce strategii doplňují i o očkování těhotných žen,“ upozorňuje na úspěšné řešení epidemiolog Státního zdravotního ústavu v Praze **MUDr. Kateřina Fabiánová**. Tímto způsobem se přenesou protilátky z mateřské krve do pupečnickové, což podle odborníků může představovat nejúčinnější cestu, jak před černým kašlem ochránit novorozence.

Černý kašel (pertuse) představuje vysoce infekční bakteriální onemocnění dýchací soustavy. Nejčastěji se projevuje typickými záchvaty kokrhavého kašle, které mohou trvat řadu týdnů až 100 dnů. Mnohdy je nemoc spojena se zvracením, úbytkem váhy nebo celkovým vyčerpáním.

Pro více informací kontaktujte:

MUDr. Kateřina Fabiánová, epidemiolog, Státní zdravotní ústav v Praze

e-mail: kfabianova@szu.cz

² V únoru roku 2013 vydala americká národní imunizační komise ACIP (Advisory Committee on Immunization Practices) oficiální doporučení očkovat těhotné ženy mezi 27. až 36. týdnem těhotenství v rámci prevence černého kašle u nejmenších dětí.